

Naslov: "Mi, ki živimo na stičišču, imamo sedaj priložnost, da

Naklada:

Avtor: Katja Ferlešič

Površina/Trajanje: 1.110,23

Rubrika/Oddaja: POGOVOR

Žanr: INTERVJU

Gesla: POMNIK MIRU CERJE

Anton Harej, podžupan Mestne občine Nova Gorica

"Mi, ki živimo na stičišču, imamo sedaj priložnost, da postanemo zgled!"

Anton Harej je univerzitetni diplomirani politolog, dolgoleten in aktiven član NSL. Opravljal je delo sekretarja v Službi Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. Bil je tudi državni sekretar na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Decembra 2022 ga je župan Samo Turel imenoval za podžupana novogoriške mestne občine, kjer je zadolžen za področje kmetijstva in turizma. Nenazadnje je Anton Harej zvest obiskovalec najrazličnejših kulturnih prireditev tudi na naši strani goriške meje.

Gospod Harej, katere projekte vam je uspelo zaključiti v letu 2024, in kakšen je bil njihov vpliv na občino?

Mestna občina je z Občino Gorica nosilec naziva Evropske prestolnice kulture. V petih letih, ki je bila odobrena že pred leti, je več kot 50 projektov, tem pa je bilo s strani Ministrstva za kulturo namenjenih 13 milijonov evrov. Poleg tega je EZTS GOVGETGO uspel s programom Interreg Italia-Slovenija pridobiti še skoraj 10 milijonov evrov. Skladi za male projekte – na dveh razpisih je bilo potrjenih 56 manjših projektov. S takimi, manjšimi projekti smo tekmovali tudi kot občina.

Že v leto 2023 smo začeli pripravljati projekt Slinger's corners. Sredstva smo pridobili prav iz tega sklada. Uspešno bomo predstavili zborovsko petje na vseh: gre za enajst dogodkov v stignjenih vaških jedrih, kjer bodo obiskovalci Evropske prestolnice kulture lahko poslušali zborovsko petje. Zamisel je nastala po zgledu Glasbenih večerov na Taboru nad Dornberkom, kjer vsako leto poteka tak glasbeni dogodek, z našim projektom pa smo ga razširili na območje okolice Gorške. Tega podviga se zelo veselimo. Žal pa nam ni uspelo uresničiti drugega projekta, ki bi nastal iz sodelovanja med likovno akademijo Umetniki za kartas in mednarodnim festivalom ArtCircle, ki na področju celotnih Bred in Vipavsko dolino vsako leto združuje umetnike z vsega sveta, vinarje in turistične pomladnike ter predstavljajo različnih veleposlanikov v Sloveniji. Nameravali

smo združiti veliko število umetnikov v skupni projekt, žal pa smo na razpisu prejeli premalo točk in smo se morali sprizgajati z neuspehom.

S katerimi glavnimi izzivi ste se kot podžupan v tem letu soočili in kako ste jih reševali?

Dogodkov je res ogromno. Že leta 2023 smo se nekoliko pripravljali, spoznavali smo ustroj in delovanje občinske uprave, sodelovali smo z Občino Gorica. Sama sem se že lani udeleževala številnih kulturnih dogodkov tudi na italijanski strani meje, spoznal sem ljudi, teren, se soočil z izzivi in pričakovanji ljudi. Skušal sem in še vedno skušam odgovorjati na ta pričakovanja in na zahteve. Priznam, da je to delo kar zahtevno, saj vsem ne morem ustreči, čas mi ne dopušta, da bi se vsaki stvari enako posvetil. Stalno moram prebrati in izbirati med različnimi valovi in odločati, v kaj je smiselno vlagati energijo in v kaj ne. Še pred nastopom EPK 2025 bi rad uresničil pobudo, ki že dalj časa ti med nami, med tremi mesti, ki bodo naslednje leto Evropske prestolnice kulture, torej Novo Gorico, Gorico in Chemnitzem. Projekt predvideva ustvarjanje treh vin, ki naj bi sestavljala reprezentančno darilo za EPK 2025. Rad podpiram idejo o povezanosti vinarjev predvsem na našem območju, v Vipavski dolini, Bredih, Krasu, in čezmejnem sodelovanju z vinarji iz italijanskih vinorodnih občin. Pospoznali smo tudi ta segment, uresničitev projekta pa je gotovo izziv – tudi če ne bomo imeli treh vin, bomo prav gotovo imeli dve odlični reprezentančni vini. To bo lepa promocija naše vinorodne dedišče Gorške.

Kako ste ob koncu leta zaključili z pripravami na Evropsko prestolnico kulture 2025?

Pripravljalci se zelo trudijo, tako Mja Lorhek in Stojan Pelko na slovenski strani kot Romina Kocina in Paolo Petzini na italijanski. Mislim, da so se vložili veliko truda, saj je projekt ogromen, in prepričan sem, da nam bo vsem skupaj uspelo. Gotovo se moramo soočiti tudi z izzivi in velikimi pričakovanji, ki jih bomo morali zadovoljiti, organizatorji pa zelo skrbijo za promocijo, udeležujejo

se raznih sejmov in se trudijo, da je v Evropi naša prestolnica kulture zelo lepo predstavljena. Naša čezmejna EPK je anikum v zgodovini evropskih prestolnic kulture.

gradbišč je odprtih. Hitimo z urejanjem Trga Evrope in železniške postaje, istočasno izvajamo drugo fazo izgradnje prizidka SNG Nova Gorica, znanjega amfiteatra, ki bo tudi pokrit.

Kako boste zagotovili trajnostni razvoj projektov, povezanih z Evropsko prestolnico kulture, da ne bodo ostali le enkratni dogodki?

To je prav gotovo izziv pripravljavcev in izvajalcev programa. Pri obeh projektih, pri katerih sem bil podpornik in koordinator, sem se trudil nadgraditi to, kar je že obstajalo, da bi se razvilo in ostalo še za naprej. Pri nekaterih projektih iz prijazne knjige pa so programi vsotiskakovostni, zelo ambiciozni, umetniki prihajajo od vsepovsod in večkrat je nevarnost, da se bodo mnogi projekti razvili, postali festivali in pri nas ostali, prav gotovo bodo ostale infrastrukture, ki so bile zgrajene za EPK 2025.

Katere spremembe so v Novi Gorici najbolj vidne v vsakdanjem življenju občanov?

V obeh mestih zelo hitro z ustvarjanjem, presovo, dokončanjem infrastrukture. To je takoj vidno občanom in vsem, da povzroča tudi nesvečnosti. Veliko

Zaključujemo investicijo v gradnjo prizidka Zdravstvenega doma, ob Trga Evrope pa urejamo objekt Superš in EPK, kjer nameravamo postaviti avdio-video predstavitev zgodovine 20. stoletja. Vse te infrastrukture bodo ostale in po letu 2025 bomo morali poskrbeti za javnega upravitelja.

Kje, menite, bi lahko storili več? Kateri ciljev vam ni uspelo doseči in zakaj?

Gotovo bi vsaki, ki se ukvarja s sodelovanjem programov, želel biti bolj vključen v projekte. Kot rečeno, je bila priprava knjige pripravljena še pred leti, in kar smo uspeli, smo vključili s pomočjo Sklada za male projekte. Res je bilo prijav ogromno in niso bile vse odobrene. Tudi sam nekaj pogrešam, pomagati sem nameram pri pripravi Projekta mira, v katerem sta bili vključeni goriška nadškofija in koperska škofija. Videli smo priložnost, da bi prav na temi mira, ki je v tem trenutku globalni izziv, lahko naredili marsikaj, vsaj na slovenski strani. Mislim na pokop mrtvih, žrtve revanškizma na področju nad Sveto Goro, na Trnovski in Banjski planoti, kjer je bilo do 900 ljudi ubitih in zmetanih v breza.

Tem krajem navadno rečemo grobišča, dejansko pa gre za morišča, gre za duhovno onesnaženje. Če resnično želimo biti ne samo Evropska prestolnica kulture, ampak tudi prestolnica evropske kulture, se mi zdi prav, da bi več napora vložili tudi v te vsebine, da bi pokopali mrtve, objavili seznam žrtev.

Še vedno se deluje tudi med slovenskim in italijanskim narodom, ki zaradi komunizma na Slovene včasih gleda kot na barbare. Po vojni smo tudi zaradi komunističnih likvidacij pri italijanski populaciji dobili čuden predznak, po drugi strani Italijani niso še razčistili s svojo zgodovino. Tudi italijanska stran ima danes priložnost, da prepozna, kako je posega v slovensko ozemlje in v obdobju med obema vojnama ustvarila kulturni genocid med Slovenci na Gorškem. Projekt na temo mira bi bil dobrodošel. Lepo bi bilo, da bi mi na slovenski strani uspeli pokopati mrtve, hkrati pa, da bi bili tudi na italijanski strani pripravljeni prepoznati povzročeno gorje. Žal je bil tudi ta projekt na javnem razpisu neuspešen, tako da še vedno iščemo priložnosti, da bi pripravili konferenco z uglednimi gosti in drugimi dogodki.

Spodbudili nameravamo slovenske zgodovinarje, ki navadno kažejo na italijansko stran, da bi govorili tudi o slovenskih zločinah, in italijanske, da bi spregovorili o italijanskih grehih na Slovenskem, namesto da bi kazali samo na komunizem. Prepričan sem, da bomo priložnosti našli, saj obstaja politična volja s strani slovenske predsednice in tudi razumnih italijanskih sogovornikov.

V Gorici se pred časom odnevalne razprave o častnem občanstvu, podeljenem Mussoliniju, medtem ko v Novi Gorici napis Tito na Sabotini pogosto vzbuja mešane odzive. Kako ocenjujete vpliv teh zgodovinskih simbolov na odnose med Novo Gorico in Gorico? Menite, da bi morali obe mesti sprejeti bolj enoten pristop do zgodovinskih vprašanj, ki bi simbolizirali sodelovanje in povezanost namesto delitve?

Če hočemo delati za miru

in biti prestolnica mira, biti prepoznavni po miru na območju, ki je bilo zelo prizadeto od vojne vihr, se moramo bolj potruditi. Velike je projekte o miru: franciškanec samostan na Kostanjevici prepravlja vodo miru, na Cerju nad Murnom imamo **Pomnik miru**, Fundacija Poti miru v Posočju je Sabotin razglasila za Park mira. Tudi po zaključku programa EPK 2025 bi lahko obe mesti postali prepoznavni kot mesti, ki se trudita za mir, kljub temu da nas zgodovina deli. EPK je priložnost za civilizacijski preskok.

Obžalujem razpravo na italijanski strani glede umika častnega občanstva, podeljenega Mussoliniju, osebno pa sem mnenja, da tudi napis Tito na Sabotini eksplicitno draži ne samo italijansko stran, ampak tudi pol slovenske populacije, saj so med žrtvami v breznih občinah Slovenci. Tudi med storilci kaznivih dejanj niso bili samo "titini", Jugoslovanci, bili so tudi Slovenci, Italijani, Hrvati. Žal je kot odgovor na italijansko nepremišljeno in neskladno pobudo prišel v Mestni občini Nova Gorica na dan predlog, da bi napis na Sabotini obojaki zaščitili kot spomenik zgodovinskega pomena. Osebnost, kot politik, ki si prizadevam za demokratizacijo območja in za demokratični vidik, ki ga bomo dajali prednost, je s tem napisom in s tem predlogom ne strinjam. Kot podžupan sem poslal dopis, v katerem sem svoje pomisleke ovrednotil in predlagal v preučitev. Opozoril sem tudi na drugi vidik. Na italijansko prevoznico moramo neosodno reagirati, njihova "napaka" je z našega zornega kota izjemna pomanjkljivost, tako napake ne smemo storiti mi! Ponavljam: gre za duhovno onesnaženje našega ozemlja. Mi, ki živimo na stičišču več narodov, imamo sedaj priložnost, da postanemo zgled drugim. Lahko postanemo tisti, ki so začeli zadevo reševati na pravih koncih, na pravi način, z dialogom, ne s provokacijami. Obesititi moramo vse totalitarne režime! Postati prestolnica evropske kulture je res poseben izziv.

/ str. 25

Katja Ferlešič

Z 18. STRANI Pogovor: Anton Harej

"Mi, ki živimo na stičišču, imamo sedaj priložnost, da postanemo zgled!"

Če bomo prestolnica evropske kulture, bomo lahko mislili še dlje, tudi po letu 2025. Projekti bodo lahko dolgoročni. Kakšni so načrti za razvoj turizma in promocijo regije? Čezmejne destinacije?

Javni zavod za turizem Nova Gorica in Vipavska dolina zelo dobro sodeluje z italijansko deželno ustanovo PromoTurismoFVG. Kar nekaj projektov je že v teku. Veliko bomo še delali na mobilnosti med dvema mestoma ter na predstavitvi ključnih točk v obeh mestih in širši okolici. Sveta Gora, Kostanjevica z grobnico Burbonov, brv čez Sočo, Trg Evrope, rihemberški in kromberški grad so npr. pomembne točke na slovenski strani in tudi na italijanski jih je veliko, lahko sežemo celo do Ogleja, Palmanove, Čedad. Tudi slovensko čebelarstvo je na Unescovem seznamu nesnovne kulturne dediščine. Kot rečeno, nešteto je pobud in

projektov. Verjamem, da nam bo veliko teh uspelo uresničiti skozi program EPK 2025, veliko pa jih bomo uresničili z lastnimi sredstvi, saj se že med sabo povezujejo institucije, podjetja in prostovoljci.

Ste zvest obiskovalec najrazličnejših kulturnih prireditev tudi na naši strani goriške meje. Torej se vam zdi pomembna prisotnost predstavnika Mestne občine Nova Gorica tudi pri sosedih, čez državno mejo ...

Zelo je pomembna. Župan Samo Turel je zelo zaseden s svojimi obveznostmi, zato se različnih dogodkov udeležujemo predvsem podžupani. Trenutno smo podžupani trije, mene pa je župan že od vsega začetka napotil na dogodke, ki jih prirejata v Gorici. Hkrati so me italijanske in slovenske institucije ter mediji v Italiji zelo prepoznali, obenem pa sem tudi jaz nabiral poznanstva in širil poznavanje italijanske stvarnosti, ki je gotovo

različna od naše. Šlo je za obojestranski proces. Mreženje, širjenje poznanstev in poznavanja je zelo pomembno, predvsem ko nastajajo projekti na mednarodni ravni. Zame je zelo pomembno, da vem, na koga se lahko obrnem, kdo ima določene pristojnosti, kdo ima strokovne vzvode. Tudi ljudje, ki imajo politično moč, so lahko dosegljivi, če poznaš teren. Verjamem, da mi bodo ta poznanstva prišla še prav.

Ob koncu leta je običajno čas za refleksijo oz. obračun. Česa ste se kot podžupan letos naučili in kako boste to znanje uporabili v prihodnosti? Čemu boste v letu 2025 dali prednost?

2025 bo zame prav gotovo naporno leto, predvsem z vidika udejstvovanja na dogodkih. S kolegora si bomo vse dolžnosti delili. Naučil sem se, da je Mestna občina Nova Gorica velika, čaka nas velik projekt in morali bomo zadovoljiti želje in

potrebe organizatorjev, da dosežemo določen politični nivo, hkrati pa bomo morali narediti dogajanje živo, povezano. Priznam, da je v primerjavi z vlogo državnega uslužbenca in državnega sekretarja na ministrstvu lokalni nivo zahtevnejši predvsem na področju neposrednega soočanja in dela s prebivalstvom. Kot podžupan sem nekoliko omejen pri svojem delovanju in prav gotovo ne morem vsem ustreči, vseeno pa se skušam posvečati projektom za ovrednotenje naše občine in širšega območja. Pred nami je priložnost za obe Gorici, da naredita več, da gradita na medsebojnem, proevropskem, prodemokratskem dialogu in da dobi leto 2025 priokus prizadevanja za mir, in ne pogrevanja zgodovinskih zamer iz 20. stoletja, ki je prineslo obema narodoma veliko gorja. Najti moramo pot naprej!